

Uczeń niepełnosprawny i jego nauczyciel
w przestrzeni szkoły

Tom 5 serii:
PROBLEMY EDUKACJI, REHABILITACJI I SOCJALIZACJI
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Uczeń niepełnosprawny i jego nauczyciel w przestrzeni szkoły

pod redakcją

Zenona Gajdzicy, Jerzego Rottermunda, Anny Klinik

Oficyna Wydawnicza „Impuls”
Kraków 2008

© Copyright by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2008

Rada Naukowa Serii:

*Józef Binnebesel, Jacek Błeszyński, Teresa Borowska, Maria Chodkowska,
Władysław Dykcik, Petr Franiok, Mieczysław Gulda, Ladislav Horňák,
Aniela Korzon, Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz, Jan Pańczyk,
Andrzej Radziewicz-Winnicki, Edward Saulicz, Adam Stankowski,
Wiesław Theiss, Janina Wyczęsany*

Rada Redakcyjna Serii:

Zenon Gajdzica, Anna Klinik, Jerzy Rottermund

Recenzent:

doc. dr hab. Petr Franiok

Redakcja merytoryczna:

Zenon Gajdzica, Jerzy Rottermund, Anna Klinik

Redakcja wydawnicza:

Edyta Malinowska-Klimiuk

Projekt okładki:

Joanna Brzeska-Klinik

Publikacja dofinansowana przez Polskie Towarzystwo
Stwardnienia Rozsianego

ISBN 978-83-7308-492-6

ISBN 978-83-7308-926-6

Oficyna Wydawnicza „Impuls”

30-619 Kraków, ul. Turniejowa 59/5

tel. (012) 422-41-80, fax (012) 422-59-47

www.impulsoficyna.com.pl, e-mail: impuls@impulsoficyna.com.pl

Wydanie I, Kraków 2008

Spis treści

Wstęp (<i>Zenon Gajdzica, Jerzy Rottermund, Anna Klinik</i>)	7
Introduction (<i>Zenon Gajdzica, Jerzy Rottermund, Anna Klinik</i>)	9

Część I

Wokół problematyki kompetencji pedagoga specjalnego

Anna Gajdzica

Kompetencje nauczyciela we współczesnej szkole	13
--	----

Zdzisława Janiszewska-Nieścioruk

Współczesne wyzwania w kształceniu pedagogów	23
--	----

Małgorzata Balukiewicz

Zasoby kadrowe szkolnictwa specjalnego – potrzeby i możliwości	31
--	----

Lucia Pitoňáková

Akademickie przygotowanie pedagogów specjalnych do edukacji uczniów z głębszym upośledzeniem umysłowym w Słowacji	41
---	----

Stanislava Mandzáková

Analiza stylu pracy nauczyciela specjalnej szkoły podstawowej (na przykładzie nauczania w wariacie B)	47
--	----

Danuta Bulanda

Bezradność nauczycieli wobec uczniów sprawiających trudności dydaktyczno-wychowawcze (oczyma praktyka)	55
---	----

Część II

Komunikacyjne aspekty pracy z dzieckiem niepełnosprawnym

Joanna Belzyt

Kontakt i komunikacja z osobami niepełnosprawnymi 69

*Izabela Bieńkowska*Wybrane problemy językowe i komunikacyjne dzieci
o specjalnych potrzebach edukacyjnych w klasach integracyjnych 81*Eva Zezulková*Wykorzystanie synergetycznej terapii odruchowej
podczas reedukacji dyslalii 91*Katarzyna Plutecka*

Rzeczywistość edukacyjna uzdolnionego ucznia z wadą słuchu 97

Część III

Organizacyjne konteksty kształcenia uczniów
ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*Mariusz Garbiec*System kształcenia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych
w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej 107*Zenon Gajdzica*Organizacja kształcenia integracyjnego w Polsce
na tle wybranych rozwiązań europejskich 113*Jolanta Baran*Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną
i poczuciem sieroctwa duchowego w systemie szkolnym 125*Beata Cytowska*Realizacja założeń integracji przedszkolnej a zaspokajanie potrzeb
i dostrzeganie możliwości dzieci w wieku od 3 do 10 lat 133*Kateřina Vitásková*

Fenomen integracji odwrotnej 143

Renata Kovářová

Integracja uczniów ze specyficznymi zaburzeniami uczenia się 147

Wstęp

Obserwowany od kilkunastu lat gwałtowny rozwój techniki, przejście od słowa pisanego do obrazu oraz widoczne zmiany społeczne sprzyjają tendencjom deprecjonującym tradycyjnie pojmowaną funkcję szkoły. Jednak przeobrażenia te, wbrew wielu przepowiedniom, wzmacniają inne funkcje tej instytucji, wcześniej mało znaczące lub zaniedbane. Wydaje się, że przemiany dotyczą także szkoły jako miejsca rozwoju uczniów niepełnosprawnych. Warto jednak podkreślić, że przekształcenia w odniesieniu do tej grupy osób są dodatkowo wzmacniane transformacjami postrzegania ich roli i miejsca w społeczeństwie. Nie może więc dziwić to, że reformowanie szkolnictwa specjalnego w ostatnich latach jest szczególnie widoczne. Wyraźnym tego przykładem są poszukiwania najlepszych form kształcenia integracyjnego, inkluzyjnego czy ciągle toczące się dyskusje nad zasadnością kształcenia segregacyjnego. Innym ważnym zagadnieniem wymagającym ciągłej refleksji teoretycznej i dociekań empirycznych są funkcje i kompetencje pedagogów pracujących z uczniami niepełnosprawnymi. Pytanie o zakres i zróżnicowane owych funkcji w poszczególnych formach kształcenia ciągle pozostaje nierozstrzygnięte. W kontekście wielu innych problemów szkoły warte podjęcia jest także zagadnienie komunikacyjnych aspektów pracy z uczniami o zróżnicowanych potrzebach i możliwościach poznawczych. Wszak to na podstawie zaburzeń komunikacyjnych pojawiają się trudności w skutecznym realizowaniu celów kształcenia i efektywnym przygotowaniu do aktywnego włączania się w życie społeczności lokalnej.

Wskazane trzy obszary – oscylujące wokół problematyki kompetencji pedagogów pracujących z dziećmi o specjalnych potrzebach w rozwoju, komunikacyjnych aspektów kształcenia dzieci niepełnosprawnych oraz organizacyjnych kontekstów pracy z nimi – są wyznacznikiem struktury przedłożonego tomu.

Zamierzeniem redaktorów było wielowątkowe i wieloaspektowe przedstawienie tej problematyki, stąd wśród autorów tekstów znajdujemy przedstawicieli nie tylko pedagogiki specjalnej, ale także innych dyscyplin naukowych. Są wśród nich również słowaccy i czescy badacze wskazanych problemów. Sądzimy, że zaprezentowane przez nich poglądy oraz wyniki badań będą interesującym uzupełnieniem dyskursów prowadzonych na gruncie rodzimych dyscyplin naukowych, często czerpiących inspiracje z literatury anglojęzycznej.

Korzystając z okazji, pragniemy złożyć podziękowania wszystkim autorom tekstów oraz recenzentowi Docentowi Petrowi Franiokowi z Uniwersytetu Ostrawskiego za życzliwą i wnikliwą recenzję, a także dyskusję nad przekładem tekstów na język polski.

Redaktorzy tomu
Zenon Gajdzica, Jerzy Rottermund, Anna Klinik

Introduction

Rapid technical development that can be observed from several years, transition from written word to moving image, as well as other noticeable social changes promote trends depreciating traditional view on school functionality. Against many predictions, however, these changes reinforce other, previously less significant or neglected functions of this institution. It seems that these alterations adequately refer to school as a place of development of pupils with disabilities. It is worth underlining, though that when it comes to these changes, they are additionally strengthened by transformation of perception of the role and the place of this group of people in society. Therefore one cannot be surprised that reorganization of special education has been particularly visible in the recent years. A clear example of this is a search for optimal method of integrating and inclusive education, or continuous discussions on justification of segregating education. Another important field requiring constant theoretical reflection and empiric research are functions and competences of teachers working with disabled pupils. Scope and differences of these functions in each education form remain an unsolved question. In the context of many other school problems, a question of communicative aspects while working with pupils of different needs and cognitive abilities is worth discussion. These are communication problems that make it difficult for the disabled to efficiently meet educational aims or to effectively prepare for joining local community life in an active way.

The three spheres indicated here, all referring to the issue of competences of educators working with children of special development needs, aspects regarding communication during their education as well as organizational context of working with the disabled children are determinants of the structure of this volume.

The intention of the editors is to present many threads and many aspects of these problems. Therefore you can find here, among the authors of the texts, representatives of not only special pedagogy but also of other scientific disciplines. There are representatives of Slovak and Czech scientists among them. We believe that their views and research results are an interesting supplement to the discourses conducted on the ground of Polish scientific disciplines that often take their inspiration from literature written in English.

Taking advantage of the occasion we would like to give our thanks to the authors of all the extracts quoted here as well as to Assistant Professor Petr Franiok from University of Ostrava for his kind and thorough review as well as for the discussion on translating texts into Polish.

Editors of this volume
Zenon Gajdzica, Jerzy Rottermund, Anna Klinik